

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De iuramenti effectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

in secundo dictionis membro, non pertinet ad verum periurium, sed potius ad simplicis promissionis, & fidei violationem, quae peccatum est, & sane grauissimum: cum proximus iniquissime decipiatur. Qua ratione communis opinio iuxta distinctionem istam erit intelligenda. Nec Christianus minime errans in intellectu circa diuinum numen Dei maximi humani generis redemptoris, si per Iohannem iurauerit, periurus erit, etiam si nec promissionem custodierit, vel falsum tali testimonio dixerit: nec iuramentum istud eas vires habebit, quae per leges, aut Canones iuramentis tribuuntur: qualiter vero iurare debeant, aut consueuerint infideles, explicat Regia l. 19. cum seq. tit. 1. part. 3.

His omnibus adiciendum est, non esse omnino certum, quod Diuus Augustinus ad Publicolam in d. epist. 154. scripsit, & à Gratiano relatum est in d. cap. mouet re. 22. q. 1. dicens, minus malum esse per deum falsum, iurare veraciter, quam per Deum verum fallaciter. Hec etenim sententia recte defendi non potest: cum iuramentum prestitum per falsos deos ad idololatriam pertineat, eaque iuratio crimen idololatriae sit: quod peccatum aduersus primum praecipuum Decalogi committitur: cuius transgressio maiorem culpam habet, quam secundi praecipui de iuramento violato. Ex eo quidem, quod maior fiat, & atrocior iniuria Deo ab eo, qui illum negat esse vere vnum Deum, quam ab eo, qui contra eius dignitatem eum in falsum testimonium adducit. Est etenim prius crimen contra ipsius Dei propriam substantiam. Nec cuiquam dubium esse poterit, isthaec iuramenta, quae per falsos deos fiunt ad idololatriam crimen omnino pertinere: sicuti probatur Hieremiae cap. 5. apud quem Deus filius Israel improperat, quod ab eo veluti apostata defecerint & iurauerint in his, qui non erant dii. Idem tradit Chrysostomus in imperfecto, dicens: Idololatriam se facit omnis, qui per aliud à Deo iurat. Ex quibus & aliis, satis erudite hanc sententiam Augustini sic examinat Dom. à Soto in tract. de cauendo iuram. abusu, par. 1. c. 6.

Postremo, haec illud est praetermittendum, quod periurium proprie minime committatur ab eo, qui peruersè per falsos deos iurat: Ex hoc etenim quod peruersè iuratio sit, non contrahitur periurij crimen, nisi vel falsitas subit, vel fides ipsa violetur: quemadmodum in specie admonet D. Tho. 2. 2. q. 99. art. 1. ad secundum. Nam si comites huic iurationi accesserint: nempe veritas, iustitia, & necessitas: etiam si sit iuramentum hoc peruersum, quia per falsos deos prestitum fuerit, non poterit periurij nota proprie is, qui iurauerit, censerit: atque haec quidem dicta sunt de iuramentis, quae per creaturas, aut per falsos deos fieri solent.

§. SECVNDVS.

De iuramenti effectu.

SVMMARIA.

- 1 Iuramentum quo ad eius vim, & iuris effectus, maxime differt à simplici loquela & promissione, quae iurata non fuerint.
- 2 Obligatio iurata plures effectus sortitur, quam simplex.
- 3 Fides interposita, an sit iuramentum.
- 4 Fides ad rem sacram pertinet, & ibidem de duplici fidei significatione.
- 5 An ex iuramento promissorio nascatur obligatio, & actio competat iuri pontificio.
- 6 Quid de iure civili cum nu. seq. & nu. 10. ubi dicitur quod sic.
- 7 Iuramentum non est modus inducenda obligationis de iure civili, nisi subit consensus utriusque.
- 8 Visus à iurato, sed tamen illicitè promissa peti non possunt.
- 9 Intellectus ad se quis pro eo. ff. de fideiuss.

Octavo ex eadem iuramenti definitione apparet, quod discrimen sit inter simplicem loquelam, & iuramentum. Etenim si consideremus propriam iuramenti naturam, & conditionem, veramque substantiam, quae ex definitione colligitur, proculdubio manifestum erit, simplicem loquelam à iuramento differre, ex eo praesertim, quod in simplici loquela nullum sit diuini nominis testimonium: at in iuramento semper assertio, & promissio contingant diuino numine in testem aduocato: atque ideo iure Pontificio & Caesareo multi competunt effectus iuramento, quos nequaquam habet simplex promissio: sicuti constat in auth. sacramenta puberum. C. si aduers. vend. c. cum coningat. c. debitores. de iurciur. & aliis plerisque in locis. Nam & Doctores quidam diligenter conati sunt plures iuramenti effectus vnum in locum congerere, vt manifesta esset tanta vis iuramenti. Quibus omni-

bus obicitur text. in c. iuramenti. 22. q. 5. quem Gratianus ex Chrysostomo transfudit in haec verba: iuramenti humilmodi causa est, quia omnis qui iurat, ad hoc iurat, vt quod verum est, loquatur. Et ideo Dominus inter iuramentum & loquelam nostram, nullam vult esse distantiam: quia sicut in iuramento nullam conuenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium: quia vtrunque & periurium & mendacium diuini iudicij poena damnatur. Haec Gratianus ex Diuo Chrysost. Vnde colligitur, apud Deum nullam differentiam constitui inter simplicem loquelam & iuramentum. Idem probatur in cap. querelam. ne praesatis vices suas. Sed tamen haec dubitatio poterit aliquot modis fati congruere & vere dissolui.

Primum etenim verum est iuramentum, & simplicem promissionem, atque assertionem parum vim habere simpliciter quo ad obligationem: nam sicut tenetur quis seruare promissum cum iuramento, ita & absque iuramento facta pollicitationem custodire debet. Si quemadmodum non licet falsum dicere, nec periurium committere per iuratum assertionem: ita nec licitum est mendacium dicere: vtrique etenim casu peccatum committitur, quod probatur in d. iuramenti. 22. q. 5. Non tamen est par ratio iuramenti, & simplicis promissionis, aut assertionis quo ad fractionem, & violationem: si quidem grauius peccat qui frangit iuramentum, aut non custodit promissionem iuratum, vel falsum sub iuramento adserit, quam qui simplicem violat promissionem, vel mendacium simplex dixerit: atque ideo grauiori poena prius delictum, quam posterius puniuntur: sicut in c. pen. de iurciur. Cuius quidem discriminis manifesta ratio est ob diuini testimonium, quod vel contemnitur, vel false assertioni adicitur: sicuti Thomas explicat, 2. 2. q. 89. art. 8. Quae quidem ex causa constat, periurium semper esse mortale peccatum, siue in re graui, siue in re leui: prout superius in hac ipsa Relectione adnotauimus, §. praecedenti, nu. 4. variisque poenis puniendum fore in rebus Christiana: de quibus inferius in specie tractabimus. At in simplici promissione, vel assertionem non iurata, etsi peccatum contingat, id tamen non pertinet praecipue ad irreuerentiam Dei, sed ad iniuriam hominis, qui inde fallitur. Huius rei testis est Sophocles ita de iuramento scribens apud Io. Stobaeum, sem. 2. Apposito iureiurando cautior & diligentior animus fit. A duobus enim sibi tum cauet, & ne laedat amicos, & ne peccet in deos. Elegantius discrimen istud inter simplicem promissionem, & iuramentum constituit apud Ouid. A contius ad Cydippen.

Promisit pater hanc, haec adiuuauit amanti.

Ille homines, haec est testificata Deum:

Hic metuis mendax, sed & haec periura vocari;

Num dubitas hic si maior, an ille metuis?

Ex quibus constat, & in falsitate simplicis adseritionis peccatum contingere, vt & contingit in falsitate iuramenti, seu iuratae adseritionis. Itē in fractione simplicis promissionis similiter peccatum committi, sicut & in violatione iuramenti: sed tamen in priori casu peccatum hoc esse mandacium simplex, vel non ita graue crimen, quia homo fallitur: in posteriori esse periurium, atque peccatum grauius quidem, quia Deo fiat irreuerentia.

Secundo aliter poterit discerni autoritas illa, quae à Gratiano adducitur in d. iuramenti. vt ea minime obtineat quoad vinculum: neque enim tantum sit differentia inter simplicem loquelam, & iuramentum, quo ad grauitatem criminis ab eo commissi qui peierat, vel fidem frangit: sed etiam quo ad ipsum obligationis vinculum. Nam obligatio quae oritur ex conuentione iurata, plures effectus sortitur, & habet, qui simplicis conuentioni minime competunt. Quos denique effectus iuris vtriusque Doctores passim tradiderunt multa conuentionibus iuratis tribuentes, quae nequaquam sunt promissionibus simplicibus concedenda, quod notatur in cap. constitutus. de rescr. Et praesertim per Ant. Corsetum in rub. de iurciur. Marcum Antonium de Bavaria in tract. de virtutibus. & virtute iuram. Et hi effectus his contractibus competunt qui etiam absque iuramento validi sunt censendi, & vim habent efficacem: atque ita hanc interpretationem deduximus ex gl. in d. cap. iuramenti. gl. & Pan. in d. c. penult. de iurciur. Abb. in proemia Greg. sol. vi.

Tertio, adhuc maximum discrimen constituitur inter simplicem loquelam & iuramentum in contractibus, qui alioquin inualidi iure censentur, vel possunt aliqua actione rescin-

dum, ut petitor in iudicio obtineat. Qui vero huic opinioni accessere, variis modis conantur respondere his rationibus, quas in prioris sententiae confirmationem adduximus. Sed quia praecipua huius quaestiones disputatio pendet ab intellectu Iuriconsulti in d. leg. si quis pro eodem. oportet hic perpendere, an verum sit, quod ex eo loco frequentissime Bartol. & alii deduxerunt: nempe iure Caesareo ex iuramento nec obligationem oriri, nec actionem dari: unde sub-
 7 inferunt iuramentum non esse modum inducendae obligationis. Nam si quis pro eo, qui libertus non est, fideiussit, quia se praestaturum operas iuraverit, non tenebitur, ut Iuriconsulto visum est. quo fit, manifestum esse, ex ea promissione iurata, nec civilem, nec naturalem obligationem oriri. Quod si civilis aut naturalis precederet, tenebatur utique fideiussor, l. fideiussor. §. fideiussor. ff. de fideiussoribus. Imo haec iurata promissio nec vim habet pacti nudi: quia secundum Bartolum qui iurat, non parti, sed Deo promittit, capitulo de iuramentis. de iuramentis. atque ideo pactum id dici non potest, cum non sit duorum consensus, l. prima. ff. de pactis. Hac autem posterior ratio satis est debilis ad probandum promissionem iurata adhuc nec pacti nudi vim obtinere. Siquidem & ea promissio plerumque, & frequentissime pactum est: cum consensus accesserit iurantis, & eius, cui iuramentum fit, saltem tacitus, l. qui patitur. ff. mandat. Idcirco vere pactum, ea promissio quae iuramento fit, censetur. Nec quicquam oberit text. in d. cap. de iuramentis. ubi probatur, ex iuramento Deo, non parti, obligationem acquiri. Id etenim verum est in his casibus, quibus obligatio parti dari non potest ob turpitudinem quae acquisitionem impedit. Si quis tamen equidem promittat Titio usuras solvere cum iuramento: nulla profecto Titio acquiritur obligatio: quia quo ad eum, promissio, aut potius promissionis extorsio illicita est. Attamen propter religionem iuramenti, quia is qui iuravit, licite potest iuramentum servare, idque Deo reddere, quem habuit promissionis testem, cogitur usuras solvere ad petitionem ipsius usurarii, qui obligationi erga Deum iurata adiectus censetur, quo ad solutionem, eaque adiectio in ipsius adiecti fauorem intercessit: ideoque is agere poterit, & remittere illam obligationem iuramenti: quemadmodum explicarunt Anton. & Imol. 2. colum. in dict. capitulo de iuramentis. Fortun. eleganter in dicto capitulo. de pactis. numero 27. secundum quos nec principaliter nec minus principaliter ex iuramento de solvendis usuris obligatio parti, & sic usurario queritur: quamvis Cardin. Abbas & Felin. in dicto capitulo. de iuramentis. existimauerint, minus principaliter, & ut vulgo dici solet, secundario, parti obligationem dari. quod iure defendi non potest. refragatur enim ius naturale, quod acquisitionem istam impedit. Iuramentum vero ob eius religionem eum effectum habet, ut usura promissa cum iuramento, solvenda omnino sint, quia Deo reddi debet iuramentum: licet itatim repeti possint usurae. Sed si quod iuramento promittitur, licitum sit ex parte promittentis, & illius cui promissio fit, conuenit nulla ratio virget, quin existimemus, ex iuramento parti, Deo teste & intercessore, promitti, & obligationem acquiri. quod probat praeter alia multa text. singularis in capitulo. eccle. 22. quaestione 5. Quamobrem haec posterior Bartol. ratio satis friuola apparet: & tamen haec opinio, quod iure civili ex iuramento promissorio nec obligatio, nec actio nascatur, communis est, sicuti testantur Alexand. Iason & Cagnolus in l. si quis maior. C. de transactionibus. & Lancellet. Galiula in Rubric. ff. de verborum obligation. sol. 6. colum. 3. Fortun. in dict. capitulo. de pactis. numero 23. & Coraf. in dicto admonendi. numero. 12. Ceterum aduersus hanc communem sententiam est gloss. in l. 1. C. de operis liberti. quae expressim voluit, etiam iure civili ex iuramento promissorio actionem & obligationem oriri, & competere. Eius opinionem conantur defendere, & aliis frequentissime refragantibus, Fortun. Cora. in praesalleg. locis, & Fran. Purp. in dicto. l. si quis maior not. 21. Et probatur haec sententia contra communem in l. vi iuraturandi. ff. de oper. lib. vbi I. C. palam fatetur, oriri obligationem, & actionem competere ex iuramento, quo libertus operas patrono praestare promiserit, l. vlt. ff. de lib. caus.

Huic vero auctoritati non satis respondetur, si secuti Bartol. & aliorum opinionem dixerimus, speciale esse in libertis quod ex iuramento operarum promissorio obligetur. Quia non est vere speciale in iuramento liberti: quod in dicta lege à Iuriconsulto responsum fuit. Quae quidem res eo amplius manifesta erit, quo ipsam ab eo, qui iuravit, aueri-

mus. Sciendum etenim est operarum officialium promissionem ab ingenio emissam nullam producere obligationem, quia debere alij quam patrono non possunt: atque ideo nullum obligari nisi libertum, cum libertatis causa imponatur, l. 2. & l. opera. ff. de oper. liberti. etiam si per stipulationem solennem fuerint promissa, dicto. l. opera in verum. & in l. servum. ff. eodem tit. textus optimus in l. penultima. ff. de obsequiis à l. h. pat. praesent. & in l. penultima. ff. si quis à parente fuerit manumissus, ex quibus conitatur, frustra operas libertatis causa solitas imponi parentem liberos manumittentem stipulari, tamen si iuramentum promissioni accesserit, tradit post alios Iason in l. si non forem. §. libertus colum. 7. ff. de condit. indeb. libertus autem has operas polliceri per stipulationem, aut iurando dubio procul poterit, l. vi iuraturandi. superius citata. Idque statutum est in premium libertatis. Hinc sane fit haec in quaestione contronversia discrimen in hoc constituendum fore, quod operarum promissio libertis, vel ingenuis fit. Nam libertus promittens operas per stipulationem, vel iurandum obligatur: cui obligationi legitime accedit fideiussor. Ingenuus vero primitus operas, vel per solennem stipulationem, vel per iurandum, non obligatur: nec ius civile talem promissionem admittit: imo etiam improbat, adeo quidem ut nec velit, fideiussorem ei accedere, dicto. l. si quis pro eodem. quae Iuriconsulti responsio alioqui à veteribus prae intellecta, non procedit ex eo, quod iurandum iure civili nec obligatorum, nec actionem inducat. Nam & in ea specie, quae traditur in d. l. si pro eodem. si ingenuus per solennem stipulationem operas promississet, non obligaretur, nec huic promissioni posset accedere fideiussor: sicuti constat in dicto. l. opera in verum & in dicto. l. servus. ff. de oper. liberti. Quae ratione satis liquet, nihil pertinere ad Iuriconsulti responsum, quod ex iuramento obligatio iure Caesareo non nascatur, id etenim parum refert, cum & ex solenni stipulatione iure civili obligatio nascatur, & actio competat: & tamen idem Iuriconsultus respondisset in promissione, quae facta fuisset per solennem stipulationem. Igitur ratio decisionis illius ea est, quod promissio operarum ab ingenio procedens, utcumque fiat, vel per iurandum, vel solennem stipulationem, nec obligationem inducat, nec actionem pariat. Unde erroneum est, aut saltem non satis conueniens existimare Iuriconsultum in dicto. leg. si quis pro eodem. ex eo respondisse, non procedere fideiussoriam obligationem, quia ingenuus per iurandum operas promississet: siquidem eodem modo nec procederet obligatio fideiussoria: imo nec principalis, si per stipulationem solennem opera fuisset promissa. Promissio autem operarum in dubio de officialibus intelligitur, hoc est de his, quae in officio consistentes personale commodum respiciunt: ut adesse patrono, patronum comitari, l. vi iuraturandi, §. dabitur. l. opera. enim. l. quovis certe. l. interdim. ff. de oper. liberti. notat Bartol. in dicto. leg. si non forem. §. libertus. ff. de condit. indeb. colum. officiales vero opera libertis & patronis conueniunt dicto. l. opera in verum. ff. de oper. liberti. Fabriles equidem non solis libertis conueniunt, sed quibuscumque, & à quibuscumque praestari possunt: non enim spectant ad personale ministerium, sed opus duntaxat faciendum respiciunt: quales à fabris, sutoribus, & aliis praestari solent, l. 3. ff. de usu & usufructu leg. d. l. opera in verum. secundo respon. Quae ratione Iuriconsulti responsio in dicto. leg. si quis pro eodem. intelligenda est de operibus officialibus, non de fabrilibus. Nam haec etiam ab ingenio possunt promitti. Tandem his quae diximus diligenter examinatis constat, iure Pontificio, & Caesareo obligationem nasci, & actionem competere ex iuramento promissorio, secundum opinionem eorum, quibus communis sententia hac in quaestione displicuit.

§. TERTIUS.

De dispensatione & interpretatione iuramenti.

SUMMARIA.

- 1 Iurandum potest remitti ab eo cui praestitum fuerit.
- 2 Iuramentum an remitti possit à superiore, & ibidem nu. 4. quod à Papa remitti possit.
- 3 Superioris auctoritate in quolibet iuramento excepta in esse, & num. 5.
- 4 Iuramentum iniquitatis vinculum esse non debet.
- 5 Si iuramentum ut executioni mandetur statim sententia, licet iuratum sit non impedit, quin iudex à quo tenetur deserte appellatoni.